

NIEUWS EN ACHTERGRONDEN RONDOM WERKZAAMHEDEN IN DE SPAARNDAMMERBUURT

EEN NIEUWE KRANT

Geachte lezer

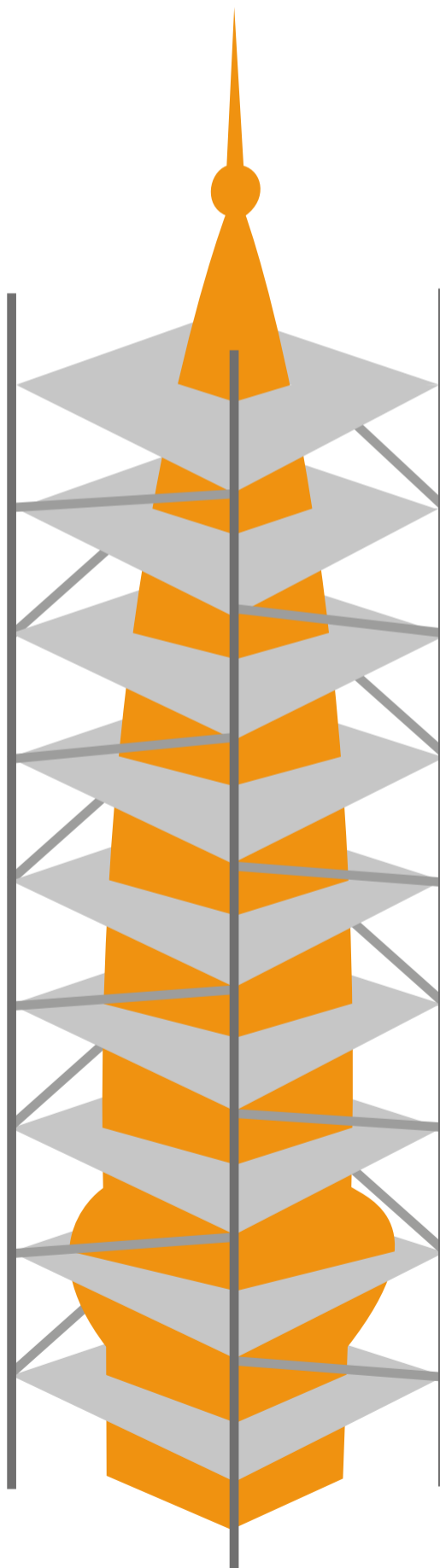
Dit is het eerste nummer van het Spaarndammer Journaal, een uitgave van Eigen Haard in samenwerking met Museum Het Schip. Doel van deze krant is bewoners en omwonenden van Het Schip en het Spaarndammerplantsoen te informeren over de aanstaande restauratiewerkzaamheden in de buurt. De krant verschijnt tweemaal per jaar.

INFORMATIE OVER DE RESTAURATIE

Als alles volgens planning verloopt, dan staat vanaf de tweede helft van 2015 Het Schip in de steigers. De restauratie van dit bijzondere gebouw duurt ongeveer anderhalf jaar. Daarna is het tweede blok van Michel de Klerk aan de zuidkant van het Spaarndammerplantsoen aan de beurt. Bij de bewoners van Eigen Haard bekend als Spaarndam 1. In het Spaarndammer Journaal houden we u van alle ontwikkelingen op de hoogte.

Waarom een restauratie?

Het Schip is de naam van het bijzondere gebouw tussen de Zaanstraat, Oostzaanstraat en Hembrugstraat. De woningen voldoen qua comfort niet meer aan de eisen van deze tijd. Bovendien vergt het

gebouw zoveel onderhoud, dat een restauratie noodzakelijk is. Hetzelfde geldt voor Spaarndam 1. Zodra de werkzaamheden bij Het Schip zijn afgerond, gaat dit pand in de steigers.

Wat gaat er gebeuren?

De woningen krijgen onder andere geluids- en warmte-isolatie. Ook staan maatregelen voor de brandveiligheid en funderingsherstel op het programma. Verder worden beide gebouwen zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat teruggebracht.

Moeten bewoners verhuizen tijdens de werkzaamheden?

Ja, maar iedereen heeft het recht om terug te komen in zijn of haar eigen woning. De fundering van Het Schip en van het blok aan het Spaarndammerplantsoen moeten worden hersteld. De werkzaamheden die dat met zich meebrengt, kunnen niet worden uitgevoerd als er nog mensen wonen.

Wat gebeurt er met de school aan de Oostzaanstraat?

De huidige gebruiker is Basisschool de Catamaran. Na de zomervakantie verhuist deze school naar een nieuw gebouw in de wijk Houthaven. De 1200 m² die dan vrijkomen, worden eigendom van Eigen Haard. Museum Het Schip gaat hier uitbreiden. Meer hierover leest u op pagina 4 van deze krant.

Hoe worden bewoners bij alle plannen en de uitvoering ervan betrokken?

Het Schip heeft een bewonerscommissie en voor het blok aan het Spaarndammerplantsoen is een bewonerscommissie in oprichting. Eigen Haard, de eigenaar van de panden, overlegt minimaal één keer per maand met hen. Ook worden er informatie-bijeenkomsten georganiseerd. En naast deze krant ontvangen bewoners nieuwsbrieven met gedetailleerde informatie, zoals plannen en nieuws over het sociaal plan.

SPAARNDAMMER JOURNAAL

VEEL WENSEN BEWONERSCOMMISSIE GEHONOREERD

Recht op terugkeer naar de eigen woning met behoud van huurcontract. Het zijn de twee belangrijkste afspraken die Eigen Haard met de bewonerscommissie van Het Schip heeft gemaakt.

Isabel van Lent woont in Het Schip en maakt deel uit van de bewonerscommissie. Als iemand weet wat alle werkzaamheden voor gevolgen hebben voor bewoners, is zij het wel. "We moeten allemaal minstens één keer verhuizen", zegt Isabel. "En bewoners die terug willen keren, zelfs twee keer. Dat is behoorlijk ingrijpend. Vandaar dat we hier gedetailleerde afspraken over hebben gemaakt met Eigen Haard."

'Iedereen heeft het recht om terug te keren naar zijn of haar eigen woning.'

Sociaal plan

Bij ingrijpend onderhoud is het gebruikelijk om alle afspraken tussen de woningeigenaar en de huurders in een sociaal plan te zetten. Dat is bij Het Schip ook gebeurd. Isabel: "De belangrijkste afspraak: iedereen heeft het recht om terug te keren naar zijn of haar eigen woning." Voor huurders die besluiten voorgoed naar elders te verhuizen, is ook een mooie afspraak vastgelegd. Isabel: "Als ze in de periode dat de werkzaamheden duren spijt krijgen van hun beslissing, kunnen ze alsnog terugkeren naar Het Schip."

Meer comfort

Een gevoelig punt bij de onderhandelingen tussen Eigen Haard en de bewonerscommissie vormde de huurprijs. Na de ingrepen zijn de appartementen een stuk comfortabeler. Daardoor krijgen ze volgens het woningwaarderingssysteem meer punten en dus een hogere huur. "In het sociaal plan staat zwart op wit dat alleen de comfortverbetering in de nieuwe huurprijs wordt doorberekend", zegt Isabel. "Dat betekent dat Eigen Haard niet de

maximaal toegestane huur zal vragen. Daar zijn we tevreden mee." Minder blij is de bewonerscommissie met de beslissing van Eigen Haard om niet alle woningen in Het Schip in de sociale huur te houden. Dat was aanvankelijk wel de bedoeling, maar Eigen Haard blijkt dat financieel toch niet waar te kunnen maken. "Hierover zijn we het dan ook niet eens geworden", aldus Isabel.

In de buurt blijven

Voor de rest zijn de meeste wensen die de bewonerscommissie op haar lijstje had gehonoreerd. "Dat de tijdelijke woningen voor huurders die terug willen keren allemaal in de buurt liggen", noemt Isabel tot slot als voorbeeld. "Dus niet in heel Amsterdam-West, want dat is groot. Maar alleen in de Spaarndammerbuurt en de Zeeheldenbuurt. Bovendien moet de oppervlakte van de wisselwoning minimaal net zo groot zijn als de woning in Het Schip. Is dat niet het geval, dan betaalt Eigen Haard voor extra bergruimte."

Tijdens een informatiebijeenkomst is het sociaal plan gepresenteerd aan bewoners van Het Schip.

Column

PAREL EN ICOON

Nog maar een eeuw geleden woonden arbeiders in de stad in armzalige omstandigheden. Hun huizen waren veel te klein - vaak zelfs krotten - en kenden geen enkel comfort. In 1909 wilden enkele gedreven mannen de situatie veranderen. Ze richtten daarom een vereniging op om goede en betaalbare woningen voor arbeiders te bouwen. Eigen Haard was geboren.

'Het Schip is onze parel en na bijna honderd jaar nog steeds een icoon van de volkshuisvesting. Dat willen we graag zo houden.'

In 1917 huurt Eigen Haard architect Michel de Klerk in. Zijn opdracht: ontwerp een gebouw met arbeiderswoningen op een driehoekig terrein in de Spaarndammerbuurt.

Om de arbeider te verheffen moesten er voorzieningen komen. Daarmee konden de harde werkers ook aan het maatschappelijke leven deelnemen. De Klerk ontwierp daarom een postkantoor in het nieuwe woningblok. Hier kon de arbeider een spaarrekening openen en contact leggen met de wereld: postzegels kopen, post versturen en telefoneren.

In 1921 werd het pand opgeleverd. Al snel kreeg het de bijnaam 'Het Schip'. Nog nooit was er zo'n uitbundig en weelderig pand voor arbeiders gebouwd.

Eigen Haard is als een rentmeester voor de Amsterdamse Schoolgebouwen. Wij voelen het als onze plicht om deze gebouwen ook voor de volgende generaties goed te behouden. Het Schip is onze parel en na bijna honderd jaar nog steeds een icoon van de volkshuisvesting. Dat willen we graag zo houden.

Nico Nieman
Voorzitter bestuur Eigen Haard

THEATER OM DE HOEK
Een avondje uit in uw eigen buurt? Maak dan eens kennis met het Polanentheater - als u het al niet kent - aan de Polanenstraat 174. Op de agenda staan vaak toneel, improvisatietheater en musicals.

Sinds tien jaar zijn Peter Lakke en Edwin van Veen eigenaar van het 45 jaar oude Polanentheater. Edwin: "Behalve een mooie theaterzaal, beschikt het pand ook over vijf studio's. Elke avond zijn die volgeboekt door onder andere amateurtoneelverenigingen en koren. Overdag komen hier nogal eens professionele gezelschappen repeteren." Edwin verwelkomt graag buurtbewoners. Op www.polanentheater.nl staat het programma. "Bezoekers kunnen hier vooraf aan de voorstelling ook een hapje eten. We zijn dus een ideaal adres voor een compleet avondje uit."

'Al in de jaren twintig kwamen volkshuisvesters en architecten uit de hele wereld Het Schip en de andere twee blokken aan het Spaarndammerplantsoen bewonderen.'

'De arbeiders hadden volgens Michel de Klerk niet alleen recht op goede, maar vooral ook op mooie huizen; op arbeiderspaleizen.'

'Om de arbeider te verheffen moesten er voorzieningen komen. Daarmee konden de harde werkers ook aan het maatschappelijke leven deelnemen.'

MICHEL DE KLERK, DE REMBRANDT ONDER DE ARCHITECTEN

Aan het Spaarndammerplantsoen staan drie woonblokken die ontworpen zijn door de architect Michel de Klerk (1884-1923). Hij is de grote inspirator van de Amsterdamse School. Deze stijlbeweging in de kunst en architectuur stelde schoonheid voorop. De arbeiders hadden volgens Michel de Klerk niet alleen recht op goede, maar vooral ook op mooie huizen; op arbeiderspaleizen.

In 1913 tekende Michel de Klerk het eerste blok voor het Spaarndammerplantsoen (nu in handen van Ymere). Dit ontwerp zou een ware revolutie betekenen. Het ging niet meer om individuele huizen, maar om het geheel. De gevel van het blok werd als een eenheid gezien. Het kreeg wulpse vormen met kleine raampjes, verschillende soorten baksteen en houten toegangsdeuren. Op beide hoeken had De Klerk kunstwerken bedacht. Beeldhouwer Hildo Krop mocht die maken. Het zijn kabouterijtjes op klompen, met daaronder het wapen van respectievelijk de gemeenten Oostzaan en Krommenie, waarnaar de straten waren genoemd.

Uitbundige architectuur

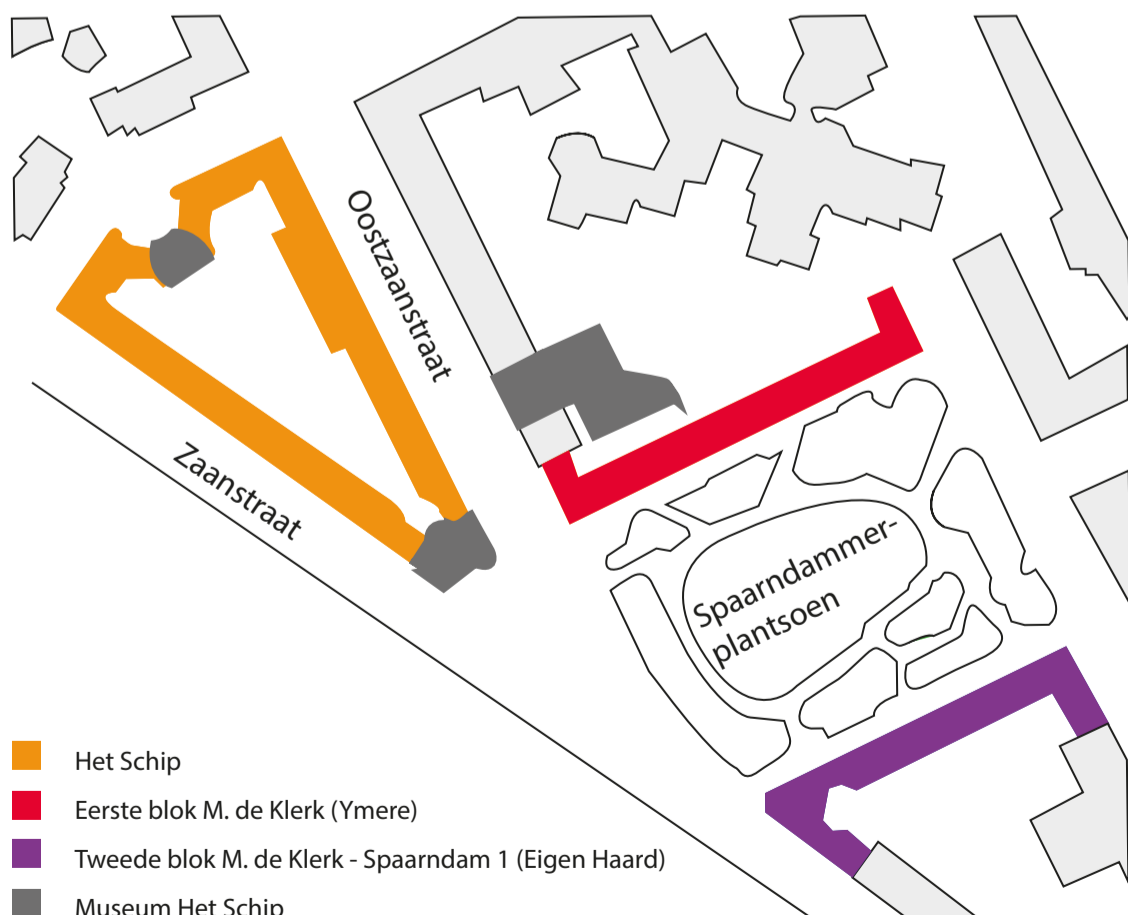
Het eerste blok werd gebouwd in opdracht van twee bevlogen projectontwikkelaars: K. Hille en

G. Kamphuis. Zij wilden ook samen met Michel de Klerk aan de overkant van het Spaarndammerplantsoen bouwen. Maar door de Eerste Wereldoorlog raakten ze in financiële problemen. De gemeente Amsterdam vroeg toen aan woningbouwvereniging Eigen Haard om het project over te nemen. Het tweede blok, dat in 1918 gereed kwam, lijkt op het eerste blok. Maar met zijn gele bakstenen en rode dakpannen is het nog uitbundiger. Opvallend zijn de sluitstenen en metselverbanden die elementen uit de natuur tonen, zoals een visgraat, een paddenstoel en een slakkenhuis.

Meesterwerk

Beide blokken oogsten bewondering. Er verschenen onder andere lovende artikelen in de Telegraaf. Michel de Klerk werd daarom gevraagd om ook een ontwerp voor de driehoek langs de spoorlijn te ontwerpen. Dit was een wat moeilijker opdracht, want hier stond al een school. Daar moest hij omheen bouwen. Maar hij maakte een meesterwerk. Het gebouw met zijn torens en oranjekleurige baksteen kwam in 1920 gereed. In de volksmond zou het gebouw Het Schip worden genoemd.

Al in de jaren twintig kwamen volkshuisvesters en architecten uit de hele wereld Het Schip en de andere twee blokken aan het Spaarndammerplantsoen bewonderen. Michel de Klerk werd wel 'de Rembrandt onder de architecten' genoemd.

- Het Schip
- Eerste blok M. de Klerk (Ymere)
- Tweede blok M. de Klerk - Spaarndam 1 (Eigen Haard)
- Museum Het Schip

SPAARNDAMMER JOURNAAL

UITBREIDING MUSEUM HET SCHIP

Basischool de Catamaran verhuist na de zomervakantie van de Oostzaanstraat naar een nieuw gebouw in de wijk Houthaven. Er komt dan 1200 m² aan ruimte vrij in Het Schip. Museum Het Schip gaat hier uitbreiden.

“Het museum toont alles van de Amsterdamse School”, laat Alice Roegholt van het museum weten. “De interieurs van de Amsterdamse School laten dezelfde fantasievolle eenheid zien als de gebouwen. Die samenhang is verder nergens meer te zien. De Amsterdamse School is zoveel méér dan architectuur; het omvat álle soorten vormgeving en ontwerp. Van stoelen tot inbouwkasten, van behang tot boekomslagen, en van wijkplanningen tot logo’s. Het oorspronkelijke logo van Eigen Haard is bijvoorbeeld door Michel de Klerk ontworpen, de architect van Het Schip.”

‘De Amsterdamse School is zoveel méér dan architectuur; het omvat álle soorten vormgeving en ontwerp.’

Kunst van de samenwerking

Het bijzondere van de Amsterdamse School is dat de architecten en kunstenaars nauw samenwerkten. Ieder gaf vanuit zijn of haar eigen kunstdiscipline invulling aan deze

stroming. Bij de Amsterdamse School werd alles op elkaar afgestemd: het huizenblok, de straat, het interieur, de inrichting en de kleinste gebruiksvoorwerpen. “En dat kunnen we in de uitbreiding van Het Museum pas echt goed laten zien”, aldus Alice. “De meeste aandacht zullen we geven aan Michel de Klerk. Naast zijn beroemde gebouwen, was hij ook één van de belangrijkste meubelontwerpers van zijn tijd. En ook zijn tekeningen zijn geniaal.”

Monument

Het huidige museum bestaat uit het voormalige postkantoor in de punt van Het Schip en uit een woning in hetzelfde gebouw. Deze is helemaal ingericht zoals die er bijna honderd jaar geleden uitzag. Is dat niet voldoende? Is er voldoende belangstelling voor de Amsterdamse School om zo'n grote uitbreiding te rechtvaardigen? Het antwoord op die vraag is een volmondig ja. Alice: “Het Schip heeft vanaf het moment van oplevering in 1920 in de belangstelling gestaan. Toen ik hier in 1999 begon, kwamen er vooral architecten van over de hele wereld kijken. Inmiddels heeft een veel bredere groep de Amsterdamse School ontdekt. Het Schip is niet alleen het hoogtepunt van deze stroming. Maar ook van de Nederlandse volkshuisvesting. Met recht: een monument.”

Wilt u het museum bezoeken? Van dinsdag tot en met zondag is het van 11 tot 17 uur geopend. Zes keer per dag is er een rondleiding. Meer info: www.museumhetschip.nl.

Column

EVENWICHTIGE STENEN

Meewerken aan de restauratie van Het Schip en het blok aan het Spaarndammerplantsoen: de droom van elk architectenbureau. Iedereen in de bouwwereld kent deze gebouwen. Wat architectuur betreft en vakmanschap bij het bouwen ervan zijn ze een hoogtepunt uit de Nederlandse bouwgeschiedenis.

Onze rol? Heel in het kort: wij vormen de spin in het web en zorgen ervoor dat alle werkzaamheden op elkaar worden afgestemd.

Onze grootste uitdaging? Het metselwerk. Veel mensen denken dat metselwerk waterdicht is. Maar dat is het dus niet. Bakstenen en voegwerk zijn poreus. Daarom is bij bouwen - én renoveren en

restaureren - vakkundigheid zo belangrijk. Bij bakstenen muren gaat het om het evenwicht. Als het regent, nemen bakstenen water op. Als het niet regent, verdampt dit water. Is de balans in het metselwerk verstoord, dan heeft het water niet genoeg tijd om te verdampen en zoekt het een andere uitweg, de binnenkant van de gevel bijvoorbeeld. En dat is precies wat er aan de hand is in de woningen die we gaan renoveren.

Naast de gevel is een goede indeling van de woningen een belangrijk aandachtspunt. We werken samen met deskundige adviseurs: mensen die verstand hebben van constructies, installaties, bouwtechniek en het kostenaspect. Genoeg vakkundigheid om elke uitdaging het hoofd te bieden.

Ramon Pater

Restauratiedeskundige bij Archivolt architecten BNA

WEBSITE VOOR EN DOOR DE BUURT Een website voor en door bewoners van de Spaarndammerbuurt: op Spaarndammerburen.nl blijft u als buurtbewoner en als buurtondernemer op de hoogte van alles wat zich in de buurt afspeelt. Op de site kan iedereen nieuwtjes, informatie en meningen delen. En dat gebeurt volop! Behalve een digitaal prikbord en een agenda, biedt Spaarndammerburen.nl ook een handig overzicht van organisaties, winkels, instanties en bedrijven in de Spaarndammerbuurt.

www.spaarndammerburen.nl

COLOFON

Het Spaarndammer Journaal is een uitgave van Eigen Haard in samenwerking met Museum Het Schip. Deze krant wordt huis aan huis verspreid in de straten rondom gebouw Het Schip en het Spaarndammerplantsoen. Het Spaarndammer Journaal biedt achtergrondinformatie bij de restauratie van een aantal historische panden in de buurt, waaronder Het Schip.

Redactie: Anneke Groen en Ton Heijdra (Museum Het Schip), Janet Kampen en Margot Krol (Eigen Haard), Erwin Rooyakkers
Teksten: Ton Heijdra, Erwin Rooyakkers
Fotografie: Sander Baks, Museum Het Schip
Ontwerp | Fotografie: Rosa Stigter
Druk: Haarmans BV

Deze krant is met de grootste zorg samengesteld. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend. Wijzigingen voorbehouden.

WWW.EIGENHAARD.NL
WWW.HETSCHIP.NL

Op beide websites vindt u de digitale versie van deze krant.

Contact: spaarndammerjournaal@eigenhaard.nl

**MUSEUM
HET
SCHIP**

EIGEN HAARD